

INAUGVRATIO

33.

LVDOVICI XIII.

GALLIARVM ET

NAVARRÆ REGIS

Christianissimi.

*Ad Illustriss. Cardinalem, D. D. IACOBVM
DAVY DV PERRON, Senonum
Archiepiscopum, Galliæ & Germaniæ
Primates, magnum Franciæ
Eleemosynarium.*

Auctore NICOLAO BORBONIO.

LVTETIÆ,

Ex Typographia ROB. STEPHANI.

Prostant in officina P. CHEVALIER,
in monte Diui Hilarij.

M. DC. XI.

Cum privilegio Regis.

4775

Case

F

39

.326

161160

THE MITCHELL
LIBRARY

*Illustrissimo Cardinali D. D. IACOBO DAVY
du PERRON, Senonum Archiepiscopo,
Gallia & Germania Primate, magno
Francie Eleemosynario, &c.*

S.

MEMINI me legere (Cardinalis illustrissime) Dictatorem Syllam, malo & plebeio poëte, qui ei versus obtulerat, statim præmium iussisse tribui, sub ea tamen conditione, ne quid postea scriberet. Tu omnium artium & disciplinarum, principisque Academiae Dictator, sed longè humanissimus, cum nuper illustrissimum nomen tuum exili poëmatio præposuissem, meam non valde scelicis ingenij operam laude & præmio carere noluiti, neque in posterum mihi eiusmodi scriptione interdixisti. Quo ego successu, & beneficio tuo inuitatus, aliquantò longius in eodè argumento progressus sum, simul ut ipse mihi obsequeretur, qui LUDOVICO Rege nostro indicto penitus, aliò scilicet abripiente me, ex patris casu, dolore, parùm animo meo satisfecisse videbar. Enimvero in eius commemoratione inuitus

feci vt deplorandã historiam denuo attingerem, & tristia lætis miscerem, quo etiam nomine fortasse reprehendar. Sed ea profecto est fortuna Gallia, vt hæc sine illis intelligi non possint: atq; vt multa deinceps secunda & læta Gallis obueniãt, quod spero & opto: tamen nimis recens hoc vulnus semper futurum est, nec alioqui ex eorum numero sum quibus admodũ placet illud obliuisci. Tibi verò (ô magnum seculi decus) qualecunque hoc opus est, non tam nouum nuncupo, quàm tuum reddo, qui diuina auctoritate & fauore, iacentes ac intermortuas Musas excitãris. & sanè cum his alijsq. omne genus litteris æstimandis omnium mortalium maximè idoneus & sis & habearis, longè gloriosissimũ sibi ducũt litterati homines iudicium tuum aliqua ex parte promereri. Mihi verò, qui nihil tale sperare ausim, quẽmquẽ vix vlla mediocritas commendat, satis erit vnica tua beneuolentia, cui si litauero, ego qui iam tibi nimium quãtum debeo, etiam animam & salutem sum debiturus. Vale, Lutetia VII. Calend. Nouemb. M. DC. X.

Tuæ Celsitudini deuotissimus & deuotissimus cliens N. B O R B O N I V S.

INAUGVRATIO
LVDOVICI XIII. GALLIA-
RVM ET NAVARRÆ RE-
GIS CHRISTIANISSIMI.

VNT etiam Superi, nec inexorable
cælum
Assiduis Gallos exercet luctibus:
astra
Indulgent nostris iam conciliata que-
relis.

Et nos extincto miseratus REGE, sub vndas
Fugit, & horrentem tristi caligine vultum
Quinque dies, toto ostendit sol luridus Orbe,
Atrâque sollicitas texerunt nubila terras.
Necnon illacrymans indignis casibus æther
Insolitum densis fudit de nubibus imbrem,
Quo largi creuère amnes, quo Sequana totis
Intumuit ripis, & lapsus in æquora cursu
Præcipiti, tanto de funere nuntius Arcton
Perculit, extremaeq; gementia littora Thules.

Ergo secuturas populus dum peruigil Idus
Horret, & insomnes per opaca silentia curæ
Exagitant animos, lacrymæ vndiq; & vndiq; terror:
Indigetum è cætu casum LODOICVS, & urbem

A

I N A U G U R A T I O

Adspexit, chari corpúsq; exangue nepotis.
 Extemplò patrius mentem dolor occupat: & cui
 Tantùm (ait) in nostrum licuit genus? vnde meorum
 Confossum latus, & crudelia vulnera cerno?
 Méne petunt etiam pestes, & peruia monstros
 Nescius astra colo? Nec plura effatus, ab axe
 Emicat Heróum, niuei quà semita lactis
 Albentem in sulcum glomeratos porrigit ignes:
 Vtq; nihil tardatus erat iam mole caduci
 Corporis, implicitos per tot se sustulit orbés
 Ocyus, ardentiq; super consédit Olympo.

Híc residens, altas rerum molitur habenas
 Terrarum cælique Sator: micat æthere puro
 Regia, librati surgens in vertice mundi,
 Quadratóque immota situ, quam numine complet,
 Maiestate ingens: hinc atque hinc flammens Ales
 Iussa facit, solérsque suo Natura ministrat
 Authori, solóque Elementa cadentia nutu.

Ad quem tum supplex L O D O I C V S talia fatur;
 Multa querens, casúque animum perculsus acerbo.

Maxime regnator Diuúm, qui fulmina torques,
 Sub pedibúsque premis terras, sedésque silentium:
 Quid me cælitibus, vanum largítus honorem,
 Annumerás? & sydereis accedere templis
 Nequicquam concedis, agunt si immitia fata,
 Et mea mortales carpunt præcordia curæ?
 Si terris viles sumus, & res Gallica nullam
 Sentit opem, tuáque heu! nostros tutelá nepotes
 Destituit? méne hæc, genitor, sperare iubebas,
 Cùm sceptrum mortale, tui, tot adire labores
 Nominis egit amor? cùm me, tua gloria regno
 Atque anima potior, caput obiectare periclis

Et petere ignotas suasit trans æquora terras ?
 Europâque Asiâque tuos arcere rebelles
 Infidum genus , & longinqua laceffere bella ?
 Hic quamquam infelix fortunæ cedere virtus
 Iussit , & aduersis tentavi plurima fatis ,
 Me tamen angustis victrix patientia rebus ,
 Et pietas , ingensque tuæ fiducia dextræ
 Firmabat , tunc cum captiuo vincula collo
 Barbarus iniécit , nostrâ cum strage Canopus ,
 Et septemgeminu rubuérunt flumina Nili ?
 Nec Pelusiâcis me cedere mœnibus hostis
 Contentus , nomen furiata mente iubebat
 Eiurare tuum , atque aris adolère nefandis ,
 Nî facerem , ferrum capto intentabat . & ignes .
 Sed nullæ fregère minæ , nullóque timore
 Nutauit labefacta Fides , quam propter , ab axe
 Occiduo , ad rubras penetraram Doridis vndas ,
 Tot maria emensus , tot inhospita littora classi ,
 Horribilémque luem , & populantes agmina morbos
 Passus , & hibernos cæli pelagique furores .
 Pro qua , certus eram victrices denique lauros ,
 Inter inaccessas Libyæ squallentis arenas
 Quærere , & insignem domitâ Carthagine mortem .
 Quid tot bella iuuant exhausta ? senisque cruentas
 Arfacidæ fugisse manus ? si vulnera tandem
 Impia , si nostrâ ductos ab origine Reges ,
 Inuisos fatis heu ! sors miseranda manebat ,
 Percussore peti , diróque occumbere letho ?
 Hiccine nunc pietatis honos , hæc præmia nobis ?
 En etiam orba viro coniux , tria pignora celo
 Ostentat lacrymans , Mater factura vel ipsis
 Inuidiam Superis : en nostri nominis hæres

I N A U G U R A T I O

Imperio venit, & patrijs succedere curis
 Pene infans gemit, ac tantas detrectat habenas:
 Heu nimium insidijs ætas obnoxia! quis nunc,
 Quis rectore suo vacuum moderabitur Orbem,
 Aut desolatas Luparæ tutabitur arces,
 Omnem si nostri posuisti è pectore curam?

Talibus orantem L O D O I C V M, & sidera questus
 Implentem, cæli rerúmque æterna potestas
 Exceptit: Superúm dicturo exercitus omnis
 Attremitt, & tota nutat compagine mundus,
 Tum sic venturis soluit non irrita fatis
 Ora Deus. Non vlla mihi, L O D O I C E, recessit
 Cura tui generis, vanis absiste querelis;
 Nec me tantarum capiunt obliuia rerum
 Quas Oriens, medium quas Sol euectus in Orbem
 Vidit: adoratæ cùm te pius ardor Idumes
 Impulit, & regna Ægypti temerata profanis
 Ereptum dominis, Libycósque accedere portus.
 Stat meritis æternus honos, tua didita cælo
 Gloria, & in feros regnum immortale nepotes
 Mansurum: sed enim quòd lamentabile funus,
 Et sparsas iterum cognato sanguine terras
 Conquereris, non hæc iniuria nostra, nec istud
 Non vetuisse, Dei est crimen, dat libera cuique
 Fata Deus, propriis que fluunt mortalia causis.
 Magnanimus princeps cæco seruire timori
 Indocilis, dum nulla alienum hausisse cruorem
 Sæuitia memor, ipse suum non credit ab vllâ
 Peste peti, & longè stipantia submouet arma,
 Et quem scit meruisse hominum confidit amori,
 Insidijs patuit: quo tempore Punica debet
 Inuenta, & diras horrescere cautior artes.

Non alijs fuerat caput hoc superabile telis.
 Vidi ego percussum cadere, indoluique cadenti,
 Et vix vltices compressi ex æthere flammæ:
 Sed veniet tempus, cum fraus & operta patebunt
 Crimina, meque suo gaudebit vindice Gallus.
 Interea solare animum, tantique doloris
 Desine: namque omnis fatorum hac morte resedit
 Consumptus furor, & melior fortuna sequetur.
 Ille puer, cernis? varij quem conditor anni,
 Exacto nondum nouies Sol orbe salutatur,
 Iura dabit terris, referens & secula genti
 Aurea, pacata fœlix adolescet in aula.
 Sed mater, refugit nati quæ mollior ætas,
 Imperij curam delatâque fræna capesset,
 Virtute atque animis præstans Regina, nec illa
 Inferior, quæ te, L O D O I C E, impubere regno
 Extulit, hæc patres generoso sanguine Thuscos,
 Augustos à matre refert, aquilâsque potentes
 Cæsareæ monimenta domus, nec moribus vlla
 Sanctior, aut nostris supplex aduoluitur aris
 Sæpius, hæc lapsis succurret Fœmina rebus.
 Tum motus populorum, insanâque bella verabunt
 Vnanimes regni proceres, fortisque Senatus.
 Prima fidem, & non obsequium violabile, cunctas
 Exemplo tractura suo Lutetia gentes,
 Præstabit Regi: tum quas vtrunque recuruis
 Ambit littoribus Gallorum Nereus vrbes,
 Quâsque procul rapido descendens amne Garumna,
 Et Rhodanus, Ligerisque vagis interluit vndis,
 Conuenient teneros certatim agnoscere nutus
 Principis, accipientque iugum ceruice volenti.
 Ipse truces longè Mars indignatus adibit

I N A V G V R A T I O

Bistonas, & lata Gallos in pace perosus
 Insanum fremet, atque minas iactabit inanes.
 Verum ubi se primo decorarit flore iuuenta,
 Addideritque animos & adultis robur ab annis,
 Otia tum rumpet patriæ **L O D O I C V S**, & altis
 Assurgens ausis, resides in bella mouebit
 Franciadas, iam barbaricas mihi fulminat arces,
 Iam premit Eoum signis victricibus Orbem,
 Et quæcunque olim magno pietatis amore
 Ausus eras, toties nolentibus irrita fatis,
 Implebit victor, peragetque ingentia cæpta.

Sic ait, atque Crucis quassans venerabile signum,
 Per domitos Manes & caligantia regna,
 Perque triumphatæ pallentia limina Mortis
 Annuit, & toto Ditem tremefecit Auerno.

Nec mora, cum volucres cursu properare ministros,
H E N R I C I Q V E animam venientem sistere cælo
 Imperat: illa alacris, sed vulnere tardior ibat,
 Heroum rimata viam sedesque beatas.

Ilicet aërio lapsi per inane volatu
 Occurrunt, fessamque leuant, chorus affonat omnis
 Semideum, & plausu mediam deducit ouanti,
 Syderibusque locat, humiles vnde ardua terras,
 Et pelagus, subterque meantia flumina cernit.

Hic pater abstersit lacrymas **L O D O I C V S**, amicis
 Letatusque Dei fatis, & honore suorum.

Atque ea suprema mundi dum parte geruntur,
 Concussas late bacchatur Fama per vrbes,
 Horrendumque nefas primo vix credita portat,
 Vteriora petens: & adhuc sub nocte silenti,
 Pallida turbatis irrumpit nuntia castris,
 Hinc quæ Mosa tuos, hinc potant Matrona fluctus.

Nam quã fertilibus latè Campania glebis,
 Inter vicinos tellus se porrigit amnes,
 Constiterant acies: altaque in nocte micabat
 Ære renidenti regio, Germania bellum
 Dum parat, & socijs dubius Mars errat in armis.
 Tum verò exarsit nostris dolor: impete cæco
 Authorem sceleris per apertum cladibus Orbem
 Fert animus reperire, & fontes voluere terras.
 Quod ni summa ducum facundia, militis iras
 Temperet alloquijs; rupto iam fœdere mundi
 Scœurent odijs accensa furentibus arma,
 Et gemeret fusos Eurôpa cruoribus amnes.
 Vt cum prolapsus de montibus, obice torrens
 Naturæ stetit, aut operis, fremit vndique circum
 Oppositas moles, atque indignata teneri
 Vnda minax, rapido assultat violentior æstu,
 Aggere mox rupto in campos ruitura sonantes.
 Sic animis altus scœuit furor, auribus & iam
 Non vllos monitus solatiæue vlla morantur;
 Ter subijt totis conuellerè signa maniplis
 Impetus, externisque ignotum finibus hostem
 Quærere, ter vetuere dūces, iraque, repressis
 Ardentes micuere oculi, & scelus vnde nefandum
 Suspectantue dolos, huc rauco murmure longas
 Intonuère minas, horrendusque impulit Alpes
 Armorum fragor, & Morinos Rhenūmque bicornem.
 Hic vetus, emeritis & non inglorius annis
 Signifer, HENRICI fortunam & bella secutus
 Per varios casus: tanto sub Principe longam
 Militiam & graue Martis opus, qui sæpe feroci
 Lactarat fastu, cui foffum pectus honestis
 Vulneribus, tornoque ingens sedet ore cicatrix;

I N A V G V R A T I O

Non tulit hoc animo vulnus, sed protinus irā
 Atque dolore amens, socijs spectantibus vltro
 Infelix signum & damnatam proijcit hastam,
 Noctemque stellasque & euntia lumina Phæbes
 Incusans, surdo facit hæc conuicia cælo.
 O Dii crudeles, & diri conscia casus
 Sydera, non faustos vibrantia desuper ignes,
 Quid struitis? quidve has inimico lumine terras
 Figitis, inuisam iurata excindere gentem
 Gallorum? at nullo meriti hoc errore, nec vlla
 Crimina, sed vestram, quæ pascitur atra cruore,
 Inuidiam luimus, nimio plus creuimus, & vos
 Iam pridem nostræ ceperunt tædia laudis.
 Quin agite, humanis si finem ponere rebus,
 Atque odium satiare placet, librate corusca
 Fulmina, concusso miscete incendia mundo,
 Amisso iam nulla timet dispendia Rege,
 Et iactura leuis reliqui: iam parcere nobis
 Crudele est, omnes vno quin sternitis ictu?
 Dicite. sed nostras nullo dignata querelas
 Murmure prætereunt, cæloque inuecta silenti
 Luna fugit, tacitis properans se condere bigis.
 Ast HENRICE iaces immitis victima fati,
 Prò scelus! & nil iam debes cælestibus vllis,
 Et Virtus ignaua videt? secura pudoris
 Sustinet hoc Fortuna nefas? cur perfida quondam
 Te prope cæruleæ pugnantes Tethyos arua
 Hostibus explicuit medijs? cum fulmine dextræ
 Hinc maris Arctoi fluctus, horrentiaque illinc
 Arma eluctantem stupuit Neptunus, & ipsos
 Allabi pelago stagnantes sanguine campos?
 Cur per Santonicas acies, & stragis acervos,

Per tot Iberorum cumulata cadauera latè
 Victorem duxit Regem ? laterique verendo
 Formidata diu mortalibus , induit arma ?
 Quæ Belga, & totis horreret Sequanus aruis ?
 Siccine vt infami te proderet impia monstro ?
 Incoctaque Erebo Furiarum cuspide , tantus
 Oppeteres, nulli ferro penetrabilis hosti ?
 O vtinam, qui tantorum pars esse laborum
 Tunc memini , & pugnans ipso te vulnera teste
 Accepi , medio cecidiffem puluere victor ,
 Extremumque decus præclara morte tuliffem !
 Nam quid ego infælix te decedente supersum ?
 Cur patriæ clades oculis & dedecus istud
 Haurio ? sed præstat crudelem abrumpere vitam
 His manibus ; iam non Rex incomitatus abibis ,
 Te sequor. (hæc dicens sæuum recluserat ensem
 In pectus) socij inuadunt , ferrumque furenti
 Eripiunt , atque his castigant vocibus vltro :
 Degener in mortem ruis , & perferre dolorem
 Non potis immensum festinas funera ? quin te
 In sortem patriæ , & communia fata reseruas ?
 Huic animis opus est nostris , huic pectore, forti .
 Ille refert : Non quòd cæli hoc spirabile lumen
 Inuitus linguam, aut vitæ dulcedine captus
 Obsequor, ô socij, nec adhuc superesse recuso .
 Sed Regis regniq;ue salus , nunc viuere iusso
 Clamat , & insanum reuocat mihi mortis amorem :
 Iam quodcunque animæ superest & sanguinis , vni
 Seruatur , L O D O I C E , tibi , tua sceptrâ tueri ,
 Et quem supremum genitori ferre laborem
 Sperabam , nato certum est impendere , nulla
 Otia iam quæro , aut patrios veteranus arare

I N A V G V R A T I O

Lentus agros, segnive armis procul esse senectâ,
 Stans moriar. nos hæc socij iuremus in arma
 Ultiores diri sceleris quocunque futuros
 Tempore, nec fuscis passuros lilia Mauris
 Alba premi, Francumve dolis abolescere nomen.
 Dicentem sequitur clamor, cunctique paratas
 Ostendere manus, densumque horrentibus hastis
 It nemus: hîc fausto L O D O I C V M nomine castra
 Ingeminant, pulsi referunt ad sydera colles.

Interea surgens humentia dispulit astra
 Phæbus, & attonitis iterum mortalibus almam
 Eoo tulit axe facem, quæ turbida quamvis
 Hesternum execrata nefas, dum terra tenebris
 Damnari timet æternis, gratissima fulsit.
 Exoritur nobis Lupara L O D O I C V S ab alta,
 Ceu quondam irato deprensus æquore nautis
 Sydus Amyclæum supra caput astitit: ôlli
 Nativum formæ Maiestas prima decorem
 Auxerat, & viuos oculis afflarat honores,
 Exstantemque repentè humeris, totoque videri
 Corpore maiorem, & radiantia fecerat ora:
 Atque hunc, aduersæ residens in margine ripæ,
 Augustam, aurato solio expectabat, ad ædem
 Diva Themis. circum proceres comitantur euntem,
 Sublimemque in equo, pedites, sine more, profundum
 Testati obsequium, demissaque pectora Regi.
 Continuò sonuere tubæ, super aurea clamor
 Astra, salutantum, & studijs votisque sequentum
 Undique sublatus, lateque remugijt æther.

Est domus, è medio quæ pendula gurgite surgens,
 Defixis altum arboribus libratur in amnem:
 Subter agens torquet scandentes machina fluctus,

Tergeminisq̄ue illisa rotis immurmurat vnda.
 Nympharum dulcis sedes, vbi nocte diēque
 Naiadum vitreā ludunt examina pompā,
 Effunduntque lacus, centumque canalibus vndam
 Desuper inspergunt ponti, qui iungitur illis
 Proximus, atque ambas coniungit marmore ripas.
 Hæc vbi Rex alacer gressum tulit, vna dearum
 Affata est, leni fundens hæc verba susurro:
 Progredere ō Diuum genus, & spes vnica rerum,
 Sol oriens terris, cui tempestatibus actam
 Concedunt patriam tranquillo sistere portu
 Numina, & obstantes depellere lumine nimbos:
 Sis fœlix, & per populos des iura volentes
 Longæuus, iustisque regas sub legibus Orbem.
 Hæc Nympha, & placido lapsu se reddidit vndis.
 Iamque ferè mediū ventum ad diuortia pontis,
 Extrema angustas vbi traicit Insula metas,
 Hactenus & bifidum tellure interfecat amnem:
 Cùm pater vndarum, Geniūsq̄ue apparuit ingens
 Fluminis, ora suis attollens scrupus antris
 Sequana; limosæ salices huic tempora circum
 Surgebant, & glauca caput velabat arundo,
 Multus arenoso sub pectore stridulus ibat
 Calculus, & grandes rorabant imbre lacerti:
 Ipse canis haustum terrarum hinc inde latebris
 Humorem, & plena fluuium fundebat ab vrna.
 Vtque propinquatē L O D O I C V M sensit, & omnem
 Intremuisse vadis sancto sub pondere molem:
 Leniter aduertit vultus, magnūque futuris
 Os aperit, venerans. O formosissime Regum,
 Rex, ait, immensi quem spondent fata potentem
 Equoris, & generum Tethys emet omnibus vndis.

I N A V G V R A T I O

Tethys nota mihi: Sanctis ô edita salve,
 Progenies atavis, cuius se tollit in astra
 Nobilitas, altóque ciet gentilia cælo
 Numina, possessos natis seruantia Gallos.
 Hæc quæ prædixit Rhenus, dum gurgite fertur
 Obuius, & pelago communes iungimus vndas
 Accipe; ne bello cæptisque instare paternis
 Rex dubites, Francis Germania postulat armis
 Defendi, atque tuum libertas nomen adorat,
 Da socijs arma atque duces, promissaque mitte
 Auxilia, hæc facili virtus sua limite ducet,
 Omnia prona viris, nec eos obiecta tenebunt
 Flumináve aut montes aut inuia lustra ferarum,
 Vincet iter, prædulce decus laudúmque cupido;
 Obuia iam pandunt tremefactas oppida portas,
 Cliuiáque, & dubijs nutat tibi Iulia muris.
 Hæc vrbs, indigenæ si vera oracula vatis,
 Mœnia celsa tuis submittet viribus impar,
 Terrifico deiecta fragore, tuámque sequetur
 Capta fidem, & dominos dignabitur ardua Gallos.
 Talia voluebat melioris Sequana fati
 Conscijs, & restuis L O D O I C O plura parabat
 Vocibus, ille cito transfuectus flumina cursu
 Augustæ Themidis successit sedibus ingens.
 Híc omnis radiavit honos, híc vtraque fulsit
 Purpura, Romanos quæ mundi lumina patres
 Concilium æternæ Sedis, procerésque Quirini;
 Quæque sacerdotes Themidis decora alta Senatus
 Velat, & ardentes humeris inuoluit amictus.
 Pauca serenato demum Rex inchoat ore,
 Spémque animis addit dubijs, pellitque timorem.
 Tum dea facundo surgens interprete fatur,

Eloquentiæque tonat: tenuere silentia passim
 Attoniti proceres, teneris Rex auribus hausit
 Mellea declivi stillantia flumine verba,
 Et sanctos monitus præceptaque condidit alto
 Pectore, nec nobis fas hæc æquare canendo,
 Nec leuibus numeris tam docta reteximus orsa.
 Illa Patris patriæ casum miserata ciebat
 Principibus lacrymas, vicinaque flebile templa
 Reddebant murmur; simulacraque mæsta per aras.
 Altiùs hinc repetens, vt cælo lapsa, docebat,
 Maiestas omnem sub leges miserit Orbem,
 Atque homines certis parere coegerit olim
 Imperijs, sanctos vt fecerit vnica Reges
 Iustitia, & summo superis æquarit honore:
 Iustitiæque super Pietatem Gallica sceptrâ
 Addiderint, pulcros virtutum nacta duarum
 Conventus, longisque adeo florentia seclis.
 Tum quoque magnorum Regi memorabat auorum
 Exempla, & geminos ab eodem nomine Reges
 Promeritos claras cæloque soloque coronas.
 Hunc pietas niueis vexit super æthera pennis
 Adscripsitque polo Diuum, atque audire precantes,
 Et damnare dedit votis, cui thura vaporant
 Undique, & accensi lucent altaribus ignes.
 Ast illi, quem tu numerato nomine Princeps
 Proximus insequeris; moderatæ gloria vitæ
 Inque suos bonitas, æternâ viuere famâ
 Præbuit, & lenem populis audire parentem.
 Hæc & plura Themis Regi, dein vota precisque
 Effudit cælo, factoque hîc fine quieuit.
 At procerum iurata cohors iter omne remensa est
 Ad Luparâ, & patriæ L O D O I C Y M reddidit aula.

INAVGVATIO

Quattuor hîc totos meditantem ex ordine menses
 Vidimus, & doctâ tingentem pectora lymphâ
 Sub Phœnice suo, qui quæ sapientia Graiûm,
 Quæ Romanorum fuerit, quæ principis artes
 Edocet: vt decorent imitantem numina Regem
 Compositi mores, vt turpe cupidine vinci,
 Transuersumque rapi violentæ fluctibus iræ,
 Nec subitis lentos affectibus addere frænos.
 Præterea referat Naturæ arcana latentis,
 Quæque vel immenso tellus animalia tractu
 Educat, æquoreóve natant in gurgite monstra,
 Quicquid serpit humi, aut leuibus secat aëra pennis,
 Et quos cuique dedit generi Pater optimus vsus,
 Ingeniumque feris mirabile, pluribus atrum
 Virus inest, aliæ dociles mansuescere cultu.
 Interdum herbarum curantes vulnere succos
 Narrat, vt inuentum Cretæa mater in Ida,
 Quem tulit Æneæ florem, dum saucius armis
 Abstinet, & sæuâ confixus crura sagittâ
 Nequicquam medicas implorat Apollinis artes.
 Quàmque, coloratos penetrat dum victor ad Indos
 Vidit Alexander radicem nocte sopora,
 Ictâ venenatis sanantem corpora telis.
 Pascitur his animum LODOICVS, & altiùs ora
 Inde ferens, vasti fulgentia mœnia mundi
 Miratur, superisque audit quæ fœdera regnis,
 Qui motus; celeres vt primus concitet orbes
 Orbis in occasus, & stantia sydera secum
 Torqueat, errantésque globo septemplice flammâ.
 Rursus ab occasu reliqui nitantur in ortus
 Motu quisque suo, primi motumque retardent
 Orbis in aduersum, ne fors violentiùs actò

Cuncta rotet mundo , frigusve inamabile perdat
Squallentes refugâ Solis vertigine terras.

Sic Pater omnipotens , vicibus qui temperat æquis
Omnia, consuluit rebus, certisque mouendos
Mentibus addixit radiati fornicis orbes.

Hæc Regis teneros animos si fortè fatigant
Itur in annales , & longis edita fastis
Tempora, tot veterum pugnas regumque ducumque ;
Nec nisi in exemplis se Rex ingentibus ingens
Inspicit, arma cupit , facilisque ad bella lacertos
Ventilat , & patriâ iam se metitur in hastâ.

At Regina olli mater blanda oscula libans,
Maecte animis Heros, inquit, sed prælia differ,
Te tuâ sacra vocant, prisca tibi cuncta parantur
Vrbæ Remi, te cælesti perfundet oliuo
Regalemque sua signabit imagine frontem
Æthereus genitor, cunctos qui numine reges
Protegit, atque tuis adiungit robora sceptris.
Fac modò lustratus venias, & pectora serues
Pura Deo, noxæque omnes tibi rite pientur.
Paret Rex dictis charæ Genitricis, & vrbe
Digressus, magnâ procerum stipante cateruâ,
Arua triumphanti curru subiecta peragrat,
Pérque suos latè populos, festasque per vrbes
Inuehitur : quâ fert gressus, tepefacta repentè
Vernat humus, lætisque notant vestigia flores,
Plenâque odorato spumat vindemia Baccho.
Ipsa etiam, quamuis pronum Campanianescit
Autumnum, atque nouis Regi se iactat aristis.
Celsa Remi tandem peruentum ad mœnia, quò se
Relligione patrum reges, & more vetusto
Ferre solent, illicque noui primordia regni

I N A U G U R A T I O

Ducere, cœlesti augurio, sacrisque litatis.
 Templum antiquum, ingens, incisas arte figuras
 Dædala, & exsculpto simulacra nitentia saxo
 Diuorum atque hominum foribus suspendit in altis,
 Hospitibusque adeò primum spectacula pandit
 Vestibulum, & toto mirantes detinet arcu.

Iamque dies aderat, quâ sacrum mittere rorem
 Decretum superis, oleique ex æthere fusi
 Vngere diuinis L O D O I C I tempora guttis.
 Deduxere illum proceres, longoque decora
 Ordine nobilitas, quicquid mirabile Phæbus
 Vsq̄ue repercussis veniens despectat ab vndis,
 Insignes quoscunque sinu fert Gallica tellus
 Aut proavis aut Marte viros, solennia tanta
 Adglomerant, vnâque tegunt testudine templi.
 Fœlix illa dies, pariter mortalibus vna
 Et Superis hæc cura fuit, tibi, Gallia, Regem
 Ornare, atque tuis oculos aduertere rebus.

Iam roseo Rex ore nitens, accesserat aram
 Virginis, intactus pluuiæ flos qualis & Austro;
 Gramineis cum manè recens aperitur in hortis,
 Quem neque delapsæ turbarint arbore frondes,
 Non vaga lasciua decusserit vngue puella,
 Non apis expansis volitans insederit alis.
 Integra virgineo stabat Reuerentia vultu,
 Quæq; verecundi proles incedit Honoris
 Maestas. hunc non cessantem in vota precésq;
 Et genitrix Virgo, pater & L O D O I C V S ab astris
 Desuper adspectant: meritis adit illa Tonantem,
 Hic precibus: Virgo sed talibus occupat. ô qui
 Aeternis regis imperijs mortalia, cerne
 Gallorum nostras quantis conuentus ad aras,

Quæ pietas genti, quanta Rex indole surgit
 Innocuus, casto suffusus vt ora rubore
 Induitur sacrâ puerilia tempora vittâ,
 E'que meâ supplex patrium capit æde tiaram,
 Huic tu, si quis amor, cœlestia munera funde,
 Si quis adhuc nostris precibus locus, annue felix
 Imperium, & longos mansuro stamine fusos
 Ire iube Parcis: extremum hoc muneris esto
 Dilectæ (quando hoc dignaris nomine) matri.
 Omnipotens contrâ. nam quid tibi, chara, negarim
 Mater, ait? sed quod tantis ambagibus oras,
 Sponte dedi: Gallis fœlicia currere fata
 Edixi, & placidum sceptris assurgere Regem.
 Huic quoque cœlestes, ad sacra altaria, nimbos
 Desuper infundam, atque vni, pluet imbres sereno.
 Dixerat hæc. lato discedit limite cælum
 Protinus, & largâ rorant aspergine nubes
 In caput inque humeros Regis, completur odore
 Omnis eum circum locus, atque halantia fragrant
 Tempa procul: lætus medijs auditur in astris
 Conventus superûm: & flammati regia cœli
 Defensis agitat communia gaudia terris.
 Tum quoque sydereis è sedibus aduolat Ales
 Mortales fallens oculos, Regique coronam
 Imponit, rursus mox sese librat aperto
 Æthere, & ingenti percurrit inania flammâ.

F I N I S.

ILLVSTRISSIMO CARDINALI

Εὐχριστόν.

CVI Romulei septeno vertice colles
Assurgunt, nec habent sæcula no-
stra parem, (re limen,
Hæc æui mihi prima dies, quæ tange-
Et tua mirari cominus ora dedit,
Pagina cum docti trepidans penetrare subibat
Principis, vt Clario vota tabella Deo,
Non ego sperabam tantæ præconia vocis
Improbis, aut sacræ munera tanta manus.
Ne, Petrarcha, tibi veteres iactentur honores,
Et Capitolino lecta corona iugo,
Plus tulimus: nostros diuino DAVIVS ore
Perlêgit versus, quid magis esse potest?
Principe quòdque simul mirêre & Apolline di-
Laurea decernens, aurea ferta dedit. (gnum,

Extrait du Priuilege.

PAR Lettres patentes du Roy données à Paris le 8. de Nouembre M. DC. X. signées, Par le Roy en son Conseil, PERROT, & seellées du grand seel en cire jaune sur simple queuë : Il est permis à Robert Estienne & Pierre Cheualier Imprimeur & Libraire iuré à Paris, d'imprimer, ou faire imprimer, vendre & distribuer un Poëme Latin intitulé, Inauguratio LVDOVICI XIII. Galliarum & Nauarræ Regis Christianissimi, & tous les autres Poëmes Grecs & Latins de N. Borbonius, & les traductions cy-deuant faiçtes, ou qui se feront cy-apres d'iceux : Avec deffenses à tous Imprimeurs & Libraires d'imprimer ou faire imprimer, vendre & distribuer lesdits Poëmes Grecs & Latins, ou leurs traductions, ny en extraire aucune chose, ou les vendre imprimez ailleurs, iusques au terme de six ans accomplis. Sur peine de mille liures d'amende, & de confiscation des exemplaires.

